

Skolekonkurranser som verktøy – effekter og overførbare suksesskriterier

Innledning

I det følgende beskriver vi Fafos forslag til undersøkelsesopplegg av World Skills Norway (WSN) hovedprosjekt. Det overordnede formålet med prosjektet er å studere hvilken betydning skolekonkurranser har for kvalitet og status i norsk fag- og yrkesopplæring. Forskningsprosjektet er utformet som et følgeforskningsprosjekt (2015-2017). Det innebærer at Fafo følger to casefylker i planlegging, utforming, organisering, implementering og etterarbeid i forbindelse med yrkeskonkurranser på skolenivå. Metodikken består videre i å samarbeide tett med sekretariatet i WSN, slik at positive erfaringer eller behov for justeringer formidles underveis i prosjektperioden. Videre er det sentralt å bygge videre på eksisterende nasjonal og internasjonal forskning om yrkeskonkurranser på ulike nivå, samt trekke på gode erfaringer i forbindelse med veletablerte yrkeskonkurranser rundt om i landet.

Fokus i prosjektet rettes særlig mot hvilken betydning yrkeskonkurranser kan ha for læringsutbytte og samarbeidet mellom skole og lokalt næringsliv og for elevenes motivasjon og læring. For det første, ved å se lokale yrkeskonkurranser som et verktøy for læring, vil vi studere eventuelle læring på ulike nivåer; for de elevene, for lærere og for skolen. Herunder læring i bred forstand – både som oppnåelse av målene i læreplanen, men også organisatorisk læring, erfaringsutveksling og som en arena for å samle fagekspert. For det andre, samarbeidet mellom skole og lokalt næringsliv er kritisk for et velfungerende fagopplæringsystem. Bedriftenes etterspørsel etter faglært arbeidskraft og involvering i fagopplæringen varierer stort mellom fag. Det er sentralt å studere hvorvidt yrkeskonkurranser kan bidra med å imøtekomme utfordringene knyttet til å skaffe flere læreplasser (og utplasseringsplasser i Prosjekt til fordyping). Det foreslåtte prosjektet vil undersøke ulike modeller for å arrangere og finansiere yrkeskonkurranser, der henholdsvis Opplæringskontor, skole eller fylkeskommune er drivende aktør. Vi formulerer dermed følgende problemstillinger:

- Hvilke betingelser må være tilstede for at skolekonkurranser skal fungere som et verktøy for læring?
- Hvilke virkninger har skolekonkurranser på samarbeidet mellom skole og næringsliv?
- Hvordan kan skolekonkurranser bidra til å øke læring for involverte aktører?
- Hvilke overførbare suksesskriterier kan identifiseres?

Forskningsdesign og metode

Det overordnede målet for prosjektet vil være å få ny kunnskap om hvordan yrkeskonkurransene kan påvirke kvaliteten i fagopplæringen gjennom å følge gjennomføringen av yrkeskonkurranser på skolenivå, og undersøke relevante aktørers oppfatning av hvorvidt det har funnet sted positive effekter. Det er ikke mulig å legge opp til en kvantitativ effektevaluering, men gjennom bredde og kombinasjon av ulike metodiske tilnærminger (litteratursøk, en web-survey, en avgrenset etnografisk

studie og kvalitative intervjuer på to tidspunkt samt medieovervåkning), vil vi kunne gi forskningsbaserte kvalitative svar på relevante aktørers oppfatninger av konsekvenser av yrkeskonkurranser. Vi foreslår et forskningsdesign som tar i bruk flere metoder:

- 1) Litteraturgjennomgang
- 2) Kvalitative intervjuer/observasjon av konkurranse
- 3) Web-survey
- 4) Medieovervåkning

1. Først vil vi gjennomføre en avgrenset litteraturgjennomgang. Den vil gi et overblikk over internasjonal og nasjonal kunnskap om yrkeskonkurranser og eventuelle evalueringer gjort av disse. Særlig relevant her er Finland som har et velutviklet system for skolekonkurranser på ulike nivå, men også Danmark og andre land vil være av interesse for å vurdere hva som kan være overførbart til en norsk kontekst.
2. I samråd med oppdragsgiver vil vi velge ut to case-fylker som vi vil gå i dybden av. Her vil vi gjennomføre kvalitative intervjuer og observasjon. For å kunne måle endringer over tid må vi gjøre datainnsamlingen på to ulike tidspunkt. Vi foreslår disse tre måletidspunktene for å studere endring i begge de utvalgte casene:
 - i. Gjennomføring av kvalitative intervjuer to uker før skolekonkurransen
 - ii. En avgrenset etnografisk studie: En dags observasjon under konkurransen
 - iii. Omkring 10-12 måneder etter konkurransen: Intervjue aktuelle aktører om deres oppfatning av effekter, særlig med hensyn til skole-næringslivssamarbeid og læringsutbytte

To uker før skolekonkurransen vil vi intervjuer rektor og 1-2 lærere ved begge skolene. Den etnografiske studien, hvor forskerteamet er til stede under skolekonkurransen, vil «ta pulsen» på stemningen blant både elever og lærere. Under observasjonsperioden vil vi også kunne intervjuer deltakere og publikum. Etter 10-12 måneder returnerer vi til skolene, og intervjuer rektor og lærere på nytt. I tillegg vil vi i denne datainnsamlingsrunden intervjuer to opplæringskontor. Elevenes erfaringer med skolekonkurransene vil innhentes gjennom observasjonen og vi vil få informasjon indirekte gjennom lærerne.

3. Vinteren 2017, ca. 10 måneder etter at skolekonkurransene er gjennomført vil vi sende ut en web-survey til kontaktperson ved alle deltakende skoler som gjennomførte konkurranser våren 2016. Gjennom web-surveyen vil vi få kartlagt respondentenes oppfatninger om effektene av konkurransene. Gjennomføring av denne delen av prosjektet fordrer at vi får tilgang til e-postadressene til rektorer og lærere ved de deltakende skolene med bistand fra oppdragsgiver. Der de kvalitative intervjuene vil kunne gå mer i dybden, vil denne web-surveyen gi et bredere oversiktsbilde.
4. Gjennom Retriever, som er en medieovervåkningstjeneste kan vi følge med på avisoppslag og treff i sosiale medier knyttet til gjennomføring av skolekonkurransene.

Gjennom hele prosjektperioden vil vi holde tett kontakt med oppdragsgiver. Det er ønskelig med møter underveis, der forskerteamet presenterer foreløpige funn. I det foreslåtte budsjettet legger vi

opp til en publikasjon av begrenset omfang slik at det kan distribueres vidt og er leservennlig. Vi ser for oss et hefte/Fafo-notat i A5 format. Detaljer for publisering og lansering kan utarbeides med oppdragsgiver.

Tidsplan

2015-2017	Høst 2015	Vinter 2016	Vår 2016	Vinter 2017	Høst 2017
Oppstart av prosjektet	x				
Være med på konkurranser nasjonalt/internasjonalt	x	x			
Litteraturstudie		x			
Utarbeide intervjuguide		x			
Etablere kontakt med skoler, opplæringskontor osv.		x			
Første intervjurunde			x		
Feltarbeid			x		
Web-survey				x	
Andre intervjurunde				x	
Analyser og rapportskrivning					x
Oversikt over endringer (media, økt deltakelse skoler)					x
Møter med oppdragsgiver	x	x	x	x	
Kvalitetssikring					x
Utkast rapport					15.11.17
Endelig rapport leveres					1.12.17

Budsjett

Aktivitet	Timer	Sum
Litteraturstudie	50	66 850
Utarbeide web-survey/Intervjuverktøy	20	26 740
Ca. 15 kvalitative intervjuer inkl. transkribering	55	73 535
Avgrenset etnografisk studie	10	13 370
Medieovervåkning	20	31220
Analyse og rapportskrivning	60	93660
Kvalitetssikring	8	12488
Lisens web-survey		10 000
Publisering og reiseutgifter		25 000
<i>Sum</i>		<i>352863</i>
Fafos gjennomsnittlige timepris 2016	1337	
Fafos gjennomsnittlige timepris 2017	1561	
Forutsetter at utgifter til reise og opphold til eventuell deltakelse under Yrkes-EM dekkes av WSN		